Hukuk Bölümü 1998/70 E. , 1999/3 K.

- HEMZEMIN GEÇITTE KARAYOLU TAŞITI ILE TRENIN ÇARPIŞMASI SONUCUNDA DOĞAN ZARARIN IDARENIN HIZMET KUSURU ESASINA GÖRE TAZMINI ISTEMI
  - İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNU (2577) Madde 21

"İçtihat Metni"

Davacı : F.A. ve çocukları ile S.A.

Vekili : Av. N.A.

Davalı : TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğü

OLAY : İzmir İli, Gaziemir İlçesi, Sarnıç Mevkiindeki hemzemin geçitte, 8.4.1997 gününde trenin çarptığı servis taşıtının sürücüsü olan davacıların eşi ve babaları ile oğlu İbrahim Aksoy ölmüştür.

Davacılar, fazlaya ilişkin her türlü talep ve dava hakkı saklı kalmak kaydıyla, destekten yoksunluk karşılığı eş ve çocukların herbiri için 10.000.000.-TL. maddi ve eş için 600.000.000.-TL. çocuklardan herbiri için 500.000.000.-TL. ve baba için 400.000.000.-TL. manevi olmak üzere toplam 2.030.000.000.-TL. tazminatın, olay tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte davalı idareden tahsiline hükmedilmesi istemiyle, 15.7.1997 gününde adli yargı yerine dava açmışlardır.

Davalı idare vekilince, birinci savunma dilekçesinde, 233 sayılı KHK' ye tabi bulunan Kuruluşa karşı hizmet kusuru nedeniyle açılan davanın idari yargı yerinde görülmesinin gerektiği ileri sürülerek, görev itirazında bulunulmuştur.

ANKARA 23. ASLİYE HUKUK MAHKEMESİNCE ; 4.2.1998 günlü celsede E: 1997/ 458 sayı ile, davalı idarenin görev itirazı reddedilmiştir.

Davalı idare vekilince, süresi içinde verilen dilekçe ile, olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılması istemiyle başvuruda bulunulması üzerine, dilekçe ve ekleri Danıştay Başsavcılığına gönderilmiştir.

DANIŞTAY BAŞSAVCISI ; 6.8.1998 gün ve E: 1998/ 38 sayı ile, 2577 sayılı İdare Yargılama Usulü Kanununun 21/ b. maddesinde belirtilen, idari eylem ve işlemlerden dolayı hakları muhtel olanlar tarafından açılacak tam yargı davalarının, idari dava türleri arasında sayıldığı; TCDD İşletmesi Genel Müdürlüğünün, kamu hizmeti olan taşımacılık işini, tekel halinde yürüten bir kamu kurumu olduğu; kamu hizmeti yürütmekle yükümlü kılınan bir kamu kurumunun hizmeti yürütürken kişilere verdiği zararın tazminine ilişkin davada, kamu hizmetinin yöntemine ve hukuk kurallarına uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, kamu yararına uygun şekilde işletilip işletilmediğinin, sonuçta, hizmet kusuru ve idarenin sorumluluğunu gerektiren bir husus olup olmadığının tayin ve tespitinin idari yargı yerlerine ait olduğu; davalı idarenin yürütmekle görevli olduğu kamu hizmetinin gereği gibi yapılmamasından dolayı uğranıldığı iddia olunan zararın tazmini istemine ilişkin bulunan uyuşmazlığın görüm ve çözümünün, idari İşlem ve eylemlerden dolayı zarara uğrayanlar tarafından açılacak tam yargı davalarına bakmakla görevli bulunan idari yargıya ait olduğundan Ankara 23. Asliye Hukuk Mahkemesinin görevlilik kararının kaldırılması gerektiği gerekçesiyle , idari yargı yararına olumlu görev uyuşmazlığı çıkarmış olup, 2247 Sayılı Yasanın 10. maddesine göre görev konusunun incelenmesini Uyuşmazlık Mahkemesinden istemiştir.

Başkanlığın 21.10. 1998 günlü yazısı ile, 2247 sayılı Yasanın 13. maddesinin 3. fıkrasına göre, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısından yazılı düşüncesi istenilmiştir.

YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI ; 12.11.1998 gün ve 98117496 sayı ile, davacıların yakınının tren- taşıt kazasından öldüğünden bahisle açılan maddi ve manevi tazminat davasında, öncelikle davalı idarenin niteliği hakkında tespit yapılması gerektiği; davalı T.C.D.D. İşletmesinin, 233 sayılı KHK.'ye tabi bir kamu iktisadi kuruluşu olup, Türkiye sınırları içerisinde demiryolu taşımacılığını tekel olarak yürüttüğü, yapılan bu hizmetin "kamu hizmeti", kurumun ise "kamu kuruluşu" niteliği taşıdığının açık olduğu; 2577 Sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2/1-b. maddesinde idari işlem ve eylemlerden doğan zararlarla ilgili davalara idari yargı tarafından bakılacağının öngörüldüğü; davalarla ilgili davalara idari yargı tarafından bakılacağının öngörüldüğü; dava konusu tazminat talebi, davalı idarenin yaptığı kamu hizmeti sırasında meydana gelen kazadan kaynaklandığından, sözkonusu davanın idari yargının görevi içinde kaldığı gerekçesiyle,Danıştay Başsavcılığınca yapılan başvurunun kabulü ile Ankara 23. Asliye Hukuk Mahkemesinin görev itirazının reddine dair kararının kaldırılması gerektiği yolunda düşünce vermiştir.

Başkanlığın 15.9.1998 günlü yazısı ile istenilen adli yargı dosyası, ilgili Hakimliğin 21.9.1998 günlü yazısında belirtildiği üzere, bilirkişi incelemesi yapılması için İstanbul Nöbetçi Asliye Hukuk Mahkemesine gönderilmiş olduğundan, temin edilememiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE: Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümü'nün, Mustafa Bumin'in Başkanlığında, Üyeler: O.Hulusi Mustafaoğlu, M. Salim Özer, Nursel Aymakoğlu, Mustafa Birden, Dr. Erol Alpar ve Ertuğrul Taka'nın katılımlarıyla yapılan 22.2.1999 günlü toplantısında, Raportör- Hakim İsa Yeğenoğlu'nun davanın çözümünde idari yargı yeri görevli olduğundan Danıştay Başsavcılığının başvurusunun kabulü gerektiği yolundaki raporu ile Danıştay Başsavcısının, davanın çözümünde idari yargı yerinin görevli olduğuna ve bu nedenle olumlu görev uyuşmazlığı çıkarılmasına ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının, davanın görüm ve çözümünde idari yargı görevli olduğundan başvurunun kabulü gerektiğine ilişkin düşünce yazıları ve dosyadaki belgeler okunduktan; ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Mustafa Ekinci ile Danıştay Savcısı Ayla Perktaş'ın yazılı düşünceler doğrultusundaki açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

Davacılar vekilince, bariyer ve sinyalizasyon sistemi bulunmayan hemzemin geçitten güvenle geçişi sağlayacak tedbirleri almayan idarenin, tehlike ve risk taşıyan tren işlemeciliğinden dolayı hizmet kusurunun bulunduğu ileri sürülerek, fazlaya ilişkin talep ve dava hakkı saklı kalmak kaydıyla, davacı eş ve iki çocuktan her biri için destekten yoksunluk karşılığı 10.000.000.- TL. maddi ve eş için 600.000.000.- TL. ,iki çocuktan her biri için 500.000.000.-TL ve baba için 400.000.000.,-TL manevi olmak üzere toplam 2.030.000.000.,-TL. tazminatın, olay tarihinden itibaren yasal faiziyle birlikte davalı idareden tahsiline hükmedilmesi istemiyle dava açılmıştır.

28.10.1984 tarih ve 18559 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan,Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları İşletmesi Genel Müdürlüğü (TCDD) Ana Statüsünün "Amaç ve Kapsam" başlıklı 1. maddesi " Bu Ana Statünün amacı; 8.6.1984 tarih ve 233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine tabi olarak sözkonusu Kanun Hükmünde Kararname çerçevesinde faaliyette bulunmak üzere Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları işletmesi Genel Müdürlüğü adı altında

teşkil olunan Kamu İktisadi Kuruluşunun hukuki bünye, amaç ve faaliyet konuları, organları ve teşkilat yapısı, müessese , bağlı ortaklık ve iştirakleri ile bunlar arasındaki ilişkileri ve ilgili diğer hususları düzenlemektir. " hükmünü taşımakta; Hukuki Bünye" başlıklı 3. maddesinde, bu Ana Statü ile teşkil olunan TCDD İşletmesinin, sermayesinin tamamı Devlete ait, tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerk ve sorumluluğu sermayesiyle sınırlı bir Kamu İktisadi Kuruluşu" olduğuna ve 233 sayılı KHK. ile bu Ana Statü hükümleri saklı kalmak üzere özel hukuk hükümlerine tabi bulunduğuna işaret edilmekte; 4. maddesinde, sayılan kuruluş amaç ve faaliyet konularının tamamına yakınının" tekel" kapsamında işler olduğu belirtilmekte, kuruluşu yönetimi ve denetimi konularında 233 sayılı KHK. hükümlerine paralel düzenlemelere yer verilmektedir.

Buna göre, TCDD İşletmesinin, tekel kapsamında kamu hizmeti yürüten, tüzel kişiliğe sahip bir kamu kurumu olduğu tartışmasızdır. 233 sayılı KHK. ve Ana Statü ile, özerk bir tarzda ve ekonomik gereklere uygun olarak kârlılık ve verimlilik ilkeleri doğrultusunda yönetilmesi onun kamu hizmeti yürütmesine ve kamu kurumu niteliğine engel teşkil etmemektedir.

Dava dilekçesinin incelenmesinden, davacıların vekilince ileri sürülen hususlara göre, uğranılan zararın tazmini istemine ilişkin davanın, zararın hizmetin kuruluşu ve işleyişindeki aksaklıklardan doğduğu ve bu nedenle idarenin hizmet kusuru esasına göre sorumlu olduğu iddiasına dayanılarak açıldığı anlaşılmaktadır.

Anayasanın 125/ son. maddesinde, idarenin kendi eylem ve işlemlerinden doğan zararı ödemekle yükümlü olduğu kurala bağlanmış; 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 2/1-b. maddesinde, idari eylem ve işlemlerden dolayı kişisel hakları ihlal edilenler tarafından açılan tam yargı davaları, idari dava türleri arasında sayılmıştır.

Buna göre ve idare personelinin dikkatsizlik ve tedbirsizliği sonucu oluşan kişisel kusura değil de, zararın kamu hizmetinin yürütülmesi sırasında doğduğu nedeniyle idarenin hizmet kusuruna dayanılmış olması karşısında, tekel niteliğinde kamu hizmeti yürüten TCDD İşletmesinin, bu hizmeti yürüttüğü sırada kişilere verdiği zararın tazmini istemiyle açılan ve bu haliyle 2577 sayılı Yasanın 2/1-b. maddesi kapsamında bulunan tam yargı davasının, olayda kamu hizmetinin yöntemine ve hukuka uygun olarak yürütülüp yürütülmediğinin, hizmet kusuru veya idarenin sorumluluğunu gerektiren bir husus olup olmadığının saptanmasında esas alınan idare hukuku ilkelerine göre görüm ve çözümünde idari yargı yerleri görevli bulunmaktadır.

Buna karşın, dava konusu zararın, karayolunun demiryolu ile kesiştiği hemzemin geçitte meydana gelen kaza sonucunda oluştuğu nedeniyle ortada bir trafik olayı bulunduğu düşüncesinden hareketle, davanın 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 85. ve, 90. ve 106. maddeleri hükümleri uyarınca, işletenin hukuki sorumluluğu kapsamında çözümlenmesi gerekeceği ileri sürülebilir ise de; anılan Yasada gerek hemzemin geçitin karayolunun uzantısı olduğunu belirten bir tanım ve düzenlemeye yer verilmemesi ve gerekse trenin bu Yasa Kapsamına giren bir motorlu taşıt olarak sayılmamış olması karşısında, bu iddiayı kabule olanak bulunmamaktadır.

Nitekim, TCDD Ana Statüsüne, Yüksek Planlama Kurulu'nun 27.4.1992 tarih ve 92/T. 29 sayılı kararıyla ilâve edilen Ek 2. maddede "Demiryolunun karayolu, köy yolu ve benzeri yollar ile yaptığı kesişmelerde demiryolu ana yol sayılır.

Bu kesişmelerde yapılan yeni yolun bağlı olduğu veya kuruluş, alt ve üst geçit yapmak ve diğer emniyet tedbirlerini almakla yükümlüdür.

Demiryolu trafik düzeninin gerektiği hallerde sözkonusu yollara ait geçitler ile görüşe teşkil eden tesisler kime ait olursa olsun kaldırtılır.

Demiryolu üstünde seyreden araçların karayolu, köy yolu ve benzeri yollardaki araçlara göre geçiş üstünlüğü vardır. " denilmek suretiyle, demiryolunun farklı bir hukuki statüye tabi bulunduğu açıklanmaktadır.

Açıklanan nedenlerle, hemzemin geçitte karayolu taşıtı ile trenin çarpışması sonucunda doğan zararın, idarenin hizmet kusuru esasına göre tazmini istemiyle açılan davanın görüm ve çözümünde idari yargı yeri görevli olduğundan, Danıştay Başsavcısının başvurusunun kabulü ile Ankara 23. Asliye Hukuk Mahkemesinin görev itirazının reddine ilişkin kararının kaldırılması gerekmektedir.

SONUÇ : Anlaşmazlığın niteliğine göre, davanın çözümünde idari yargı yeri görevli olduğundan, Danıştay Başsavcılığının 6.8.1998 gün ve 1998/ 38 sayılı başvurusunun kabulüne, bu nedenle Ankara 23.Asliye Hukuk Mahkemesinin 4.2.1998 gün ve E: 1997/ 458 sayılı görevlilik kararının kaldırılmasına, 22.2.1999 gününde kesin olarak oybirliği ile karar verildi.